

UNHCR
Агентство ООН у справах біженців

Фінансується в рамках
цивільного захисту
та гуманітарної допомоги
Європейського Союзу

ПЕРЕТИН ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ ЧЕРЕЗ КОНТРОЛЬНІ ПУНКТИ В'ЇЗДУ-ВИЇЗДУ

МОНІТОРИНГОВИЙ ЗВІТ

Листопад 2018

ЗМІСТ

	ВСТУП	3
	КОРОТКИЙ ОГЛЯД	3
1	ДЕМОГРАФІЯ РЕСПОНДЕНТІВ	4
2	МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА ПОВЕРНЕННЯ	5
3	ПРИЧИНИ, ЧАСТОТА ТА ТРИВАЛІСТЬ ПЕРЕТИНУ	6
4	ЧИННИКИ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ЗАНЕПОКОЄННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ	9
5	НЕМОЖЛИВІСТЬ ПЕРЕТИНУ	11

ВСТУП

Цей звіт містить інформацію, зібрану протягом листопада 2018 року Благодійним Фондом «Право на захист» в рамках опитування на п'яти контрольних пунктах в'їзду-виїзду (КПВВ) на неконтрольовані Урядом України території (НКУУТ), що регулярно проводиться з червня 2017 року. КПВВ розташовані у Донецькій («Майорське», «Мар'їнка», «Гнутає» та «Новотроїцьке») та Луганській («Станиця Луганська») областях. Опитування є частиною моніторингу порушення прав населення, що постраждало від конфлікту, та проводиться у межах проекту «Адвокація, захист та правова

допомога внутрішньо переміщеним особам України», що реалізується БФ «Право на захист» за підтримки Агентства ООН у справах біженців (UNHCR). Мета опитування – вивчити причини та проблеми осіб, які подорожують між НКУУТ і територіями, контрольованими Урядом України (КУУТ), а також умови та ризики, пов'язані з перетином лінії зіткнення через КПВВ. Важливо зазначити, що результати опитування не можуть бути екстрапольовані на всіх, хто перетинає лінію зіткнення, але допомагають виявляти потреби й тенденції, а також забезпечувати доказову базу для адвокаційної діяльності. Методологія

збору даних була однаковою на всіх КПВВ. Представники БФ «Право на захист» опитували цивільних осіб на КПВВ у пішохідній та автомобільній чергах до або з КУУТ. Опитування проводилось анонімно та на добровільних засадах. Усі опитані були проінформовані щодо мети опитування. В основу звіту покладено дані, зібрані протягом 43 візитів на п'ять КПВВ. Більше статистичних даних можна побачити за посиланням <https://goo.gl/fZxXD1>. На цей звітний період вплинуло погіршення погодних умов та реконструкція КПВВ «Гнутає», «Майорське», «Новотроїцьке» та «Станиця Луганська».

КОРОТКИЙ ОГЛЯД

- Кількість респондентів у віці понад 60 років зросла на 9% та становила 63% усіх респондентів. Зростання може бути пов'язаним із масовою розсилкою «Ощадбанком» повідомлень про зміну номерів рахунків, яка відбулася в листопаді. Жінки, старші за 60 років, становлять переважну більшість респондентів (42% в листопаді).
- Абсолютну більшість респондентів (90%) становили мешканці НКУУТ. Мешканці КУУТ мають значно менше причин подорожувати через лінію зіткнення, ніж мешканці НКУУТ, що залишається сталим трендом.
- Протягом звітної періоду продовжувалася реконструкція на КПВВ «Новотроїцьке» та «Станиця Луганська». У зв'язку з проведенням робіт виникали певні тимчасові незручності (більш тривале очікування в чергах на КПВВ «Новотроїцьке», непрацюючі туалети на КПВВ «Станиця Луганська» тощо).
- 5 листопада розпочалася реконструкція КПВВ «Гнутає», а 15 листопада – КПВВ «Майорське».
- Кількість автобусів на КПВВ «Мар'їнка» було збільшено, унаслідок чого знизився час очікування на «нульовому» блокуванні, де не вистачає навісів та місць для сидіння. Це призвело до суттєвого зниження рівня занепокоєності на цьому КПВВ.
- Погіршення погодних умов суттєво підвищило ризик травмування пішоходів на КПВВ «Станиця Луганська» та «Гнутає» через поганий стан дерев'яних сходів через пошкоджений міст та слизьке дорожнє покриття.
- Рівень занепокоєння щодо обстрілів на КПВВ «Майорське» залишається найвищим серед п'яти КПВВ (16% усіх респондентів на цьому КПВВ зазначили обстріли серед чинників занепокоєння).

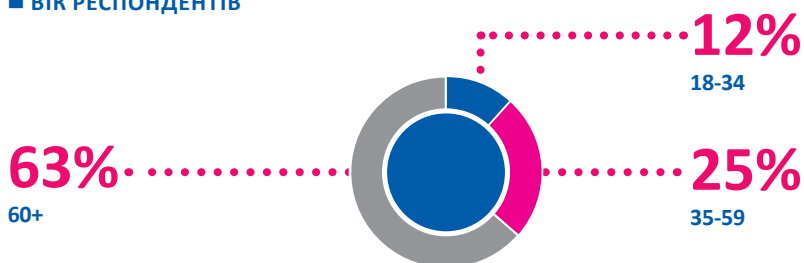
КПВВ «Майорське»

1 ДЕМОГРАФІЯ РЕСПОНДЕНТІВ

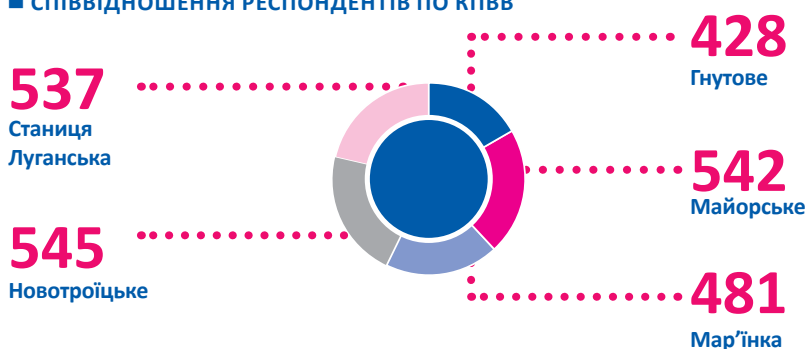
Протягом звітного періоду співробітники БФ «Право на захист» опитали 2,533 осіб, які перетинали лінію зіткнення. 54% з них подорожували на НКУУТ, 46% – на КУУТ.

Більшість опитаних були жіночої статі (65%), 35% становили особи чоловічої статі. 4.5% усіх респондентів подорожували з дітьми. Особи похилого віку залишаються найбільшою віковою групою (63% усіх респондентів), що, найімовірніше, пов'язано з адміністративними процедурами, які особи з реєстрацією на НКУУТ мусять проходити для отримання пенсій та соціальних виплат. Кількість респондентів, старших за 60 років, зросла на 9%. Таке збільшення може бути пов'язано з масовою розсилкою повідомлень про зміну номерів рахунків від «Ощадбанку», яка відбулася в листопаді.

■ ВІК РЕСПОНДЕНТІВ

■ СПІВВІДНОШЕННЯ РЕСПОНДЕНТІВ ПО КПВВ

КПВВ «Новотроїцьке»

2 МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА ПОВЕРНЕННЯ

Лише 10% усіх респондентів зазначили КУУТ місцем свого проживання під час проходження опитування. Важливо зазначити, що мешканці КУУТ мають значно менше причин подорожувати через лінію зіткнення, ніж мешканці НКУУТ, що залишається сталим трендом.

До початку конфлікту на КУУТ проживали 4% усіх опитаних осіб. Майже всі вони (101 з 103 осіб) також зазначили КУУТ місцем свого постійного проживання під час проходження опитування. Більшість таких респондентів була у віці від 18 до 34 років (31 особа) та від 35 до 59 (54). Більшість із них (62 особи) була опитана на КПВВ «Станиця Луганська». 76% усіх респондентів ніколи не змінювали місце свого проживання внаслідок конфлікту. Більшість респондентів, які змінювали місце свого проживання принаймні один раз, повернулися до свого постійного місця проживання.¹ 96% цих респондентів зазначили місцем свого проживання НКУУТ. Втім, опитування не містить даних про те, коли вони повернулися.

Респонденти вказали декілька причин, що змусили їх повернутися до місць, де вони проживали до початку конфлікту. Найбільш поширеними причинами для повернення були стабілізація ситуації та бажання проживати вдома (81% та 79% відповідно). Неможливість залишити житло без нагляду через страх втратити майно

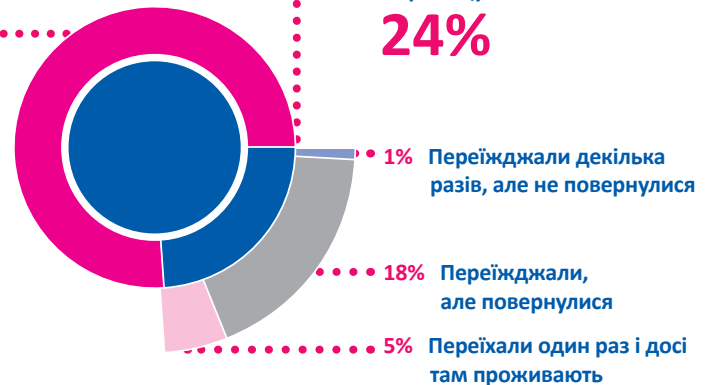
■ ПЕРЕМІЩЕННЯ

Не переміщувались

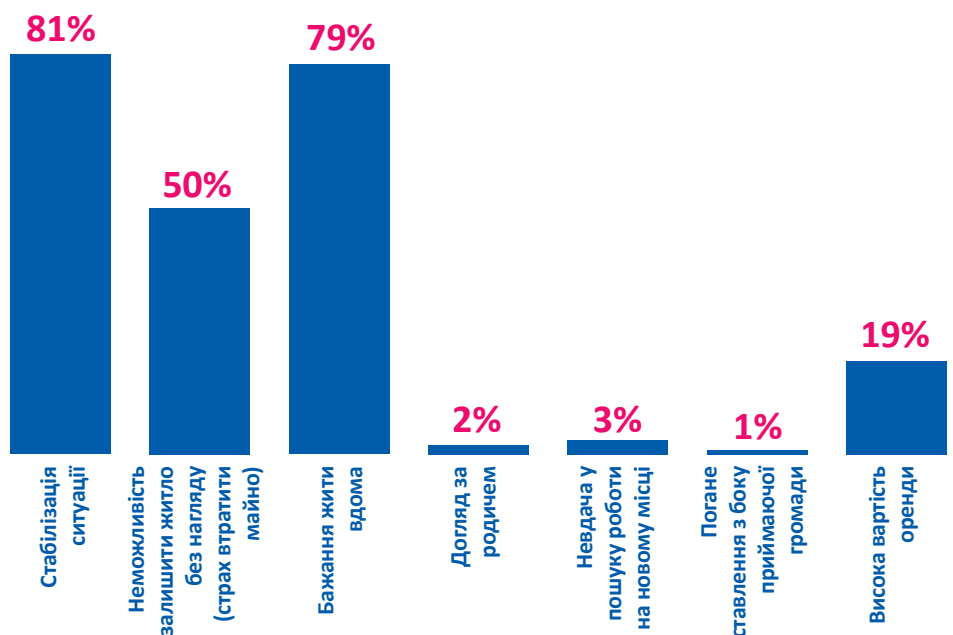
76%

Переміщувались

24%

■ ПРИЧИНИ ПОВЕРНЕННЯ²

(50%) та висока вартість оренди (19%) також були поширеними причинами, які змушували респондентів повертатися. Незважаючи на значну різницю в співвідношенні причин повернення порівняно з попереднім періодом (наприклад, у жовтні 30% осіб, що повернулися, пояснили своє рішення стабілізацією ситуації, тоді як

у листопаді цю відповідь зазначили на 11% менше респондентів), порівняння даних опитування з різних етапів є неприпустимим, оскільки опитування не передбачає збір інформації про те, коли саме особа змінила місце проживання. Загалом, ознак масового повернення внутрішньо переміщених осіб (ВПО) не спостерігається.

¹ Важливо зазначити, що результати опитування не охоплюють внутрішньо переміщених осіб та мешканців НКУУТ, які не подорожують через лінію зіткнення.

² Респонденти могли обрати декілька причин.

3 ПРИЧИНИ, ЧАСТОТА ТА ТРИВАЛІСТЬ ПЕРЕТИНУ

Причини перетину суттєво відрізняються залежно від місця проживання особи. Найбільш поширеними причинами перетину серед мешканців НКУУТ були уникнення припинення виплат унаслідок перевищення 60-денного терміну відсутності на КУУТ, розв'язання проблем із документами, зняття готівки, навідування родичів та купівля товарів. Мешканці КУУТ переважно навідували родичів та перевіряли майно.

Серед мешканців КУУТ, які проживали на КУУТ і до початку конфлікту, найбільш поширеними причинами перетинати лінію зіткнення були відвідування родичів (64%) та робота (16%). Більшість цих респондентів була опитана на КПВВ «Станиця Луганська». Така частка пояснюється труднощами з працевлаштуванням у районах Луганської області, що змушує людей шукати можливості у великих містах області, які зараз переважно належать до НКУУТ.

Певні коливання у деяких причинах перетину мали сезонний характер (освіта, купівля товарів тощо).

■ ПРИЧИНИ ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ³

Мешканці КУУТ

168
(19,8%)

111
(45,3%)

23 (9,4%)

16 (6,5%)

11 (4,5%)

11 (4,5%)

9 (3,7%)

9 (3,7%)

6 (2,4%)

2 (0,8%)

2 (0,8%)

2 (0,8%)

1 (0,4%)

0 (0%)

0 (0%)

0 (0%)

Відвідування
родичів

Перевірка
майна

Похорон/навідування
до могили

Робота

Догляд за родичем

Уникнення припинення
виплат

Освіта

Вирішення питань
з документами

Лікування

Купівля товарів

Зняття готівки

Відпочинок

Звернення до представ-
ників Координаційної
Групи

Переїзд на постійне
місце проживання

Отримання
поштових послуг

Інше

Мешканці НКУУТ

453 (68,6%)

6 (0,3%)

13 (0,6%)

49 (2,1%)

12 (0,5%)

1413 (61,8%)

44 (1,9%)

1154 (50,4%)

24 (1,0%)

277 (12,1%)

577 (25,2%)

12 (0,5%)

90 (3,9%)

3 (0,1%)

69 (3,0%)

0 (0%)

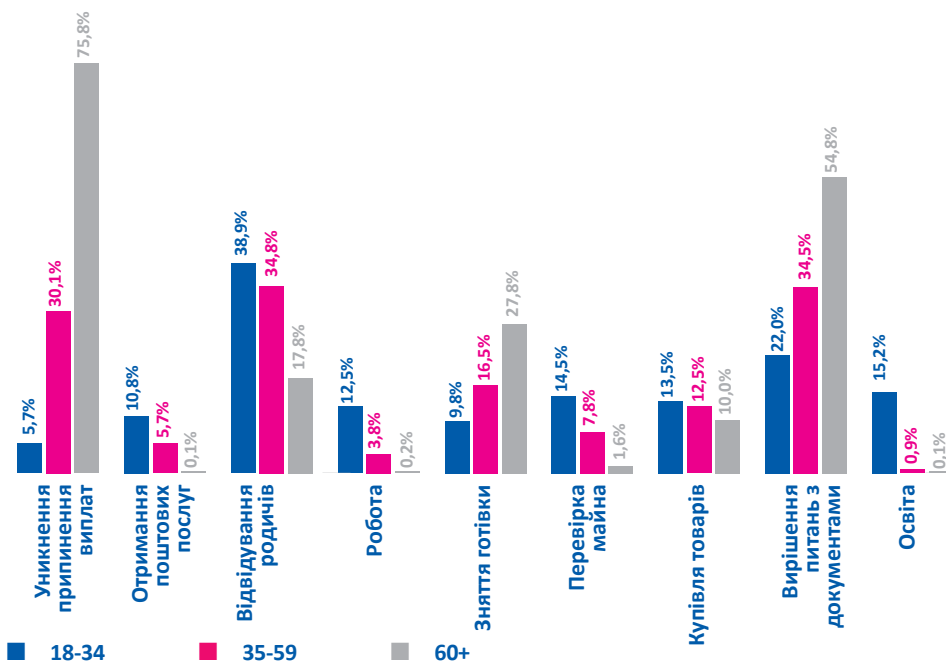
³ Респонденти могли обрати декілька причин. Відсоток розраховувався відповідно до кількості осіб, які зазначили КУУТ або НКУУТ місцем свого постійного проживання під час проходження опитування.

Причини перетину також відрізнялися залежно від вікових категорій, до яких належали респонденти. Особи у віці понад 60 років переважно подорожували аби розв'язати проблеми з державними структурами, документами або банківськими сервісами, тоді як респонденти у віці від 18 до 34 переважно навідували родичів, розв'язували проблеми з документами та подорожували з освітньою метою. Загалом, респонденти молодшого віку мали менше причин подорожувати через лінію зіткнення. Кількість респондентів, що подорожували аби уникнути призупинення соціальних виплат, зростає серед респондентів у вікових групах 35–59 (на 8.1%) та 60+ (6.8%) порівняно з попереднім місяцем. Кількість респондентів, старших за 60 років, які розв'язували проблеми з документами, знизилася на 9.2%.

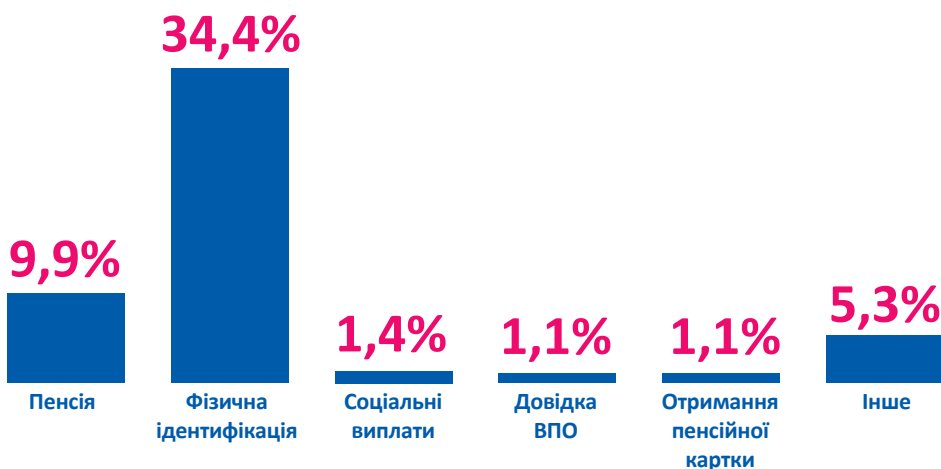
46% усіх респондентів зазначили потребу розв'язати проблеми з документами серед причин перетину лінії зіткнення. Проходження фізичної ідентифікації в «Ощадбанку» (34.4% усіх респондентів) та поновлення виплати пенсії (9.9%) залишаються найбільш поширеними проблемами із документами. Серед інших причин респонденти переважно називали подачу документів для отримання внутрішнього паспорту або паспорту для виїзду за кордон. Варто зазначити, що кількість респондентів, які подорожували для відновлення пенсійних виплат, знизилася на 6.4% порівняно з жовтнем.

11% усіх респондентів зазначили купівлю товарів серед причин перетину лінії зіткнення. 99% цих респондентів були мешканцями НКУУТ. Продукти харчування залишаються найбільш затребуваним товаром. Серед інших товарів респонденти переважно зазначали побутові прилади. Значних змін порівняно з попереднім місяцем не спостерігалося.

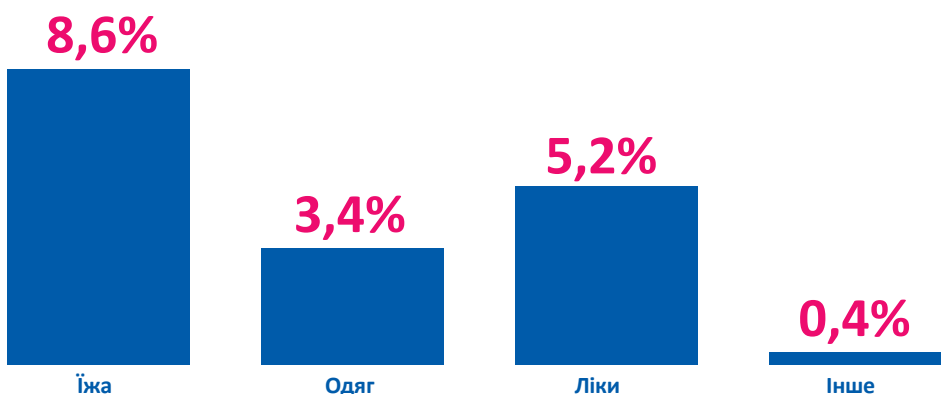
■ ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ ЗА ВІКОМ⁴

■ ТИПИ ПИТАНЬ СТОСОВНО ДОКУМЕНТІВ

■ ТОВАРИ, ЯКІ КУПУЮТЬ

⁴ Респонденти могли обрати декілька причин. Відсоток розраховувався відповідно до кількості осіб у даній віковій групі.

Співвідношення респондентів за частотою перетину лінії зіткнення залишилося майже незмінним порівняно з жовтнем. Більшість респондентів (62%) стверджувала, що перетинала лінію зіткнення раз на квартал. Зважаючи на віковий розподіл, це, найімовірніше, пов'язано з вимогами українського законодавства щодо отримання пенсій та соціальних пільг особами, які зареєстровані на НКУУТ, такими, як перевірка фактичного місця проживання та фізична ідентифікація в «Ощадбанку».

26% усіх опитаних осіб зазначили, що вже перетинали лінію зіткнення раніше протягом цього звітного періоду. Подальші графіки в поточному розділі містять інформацію щодо тривалості перетину лінії зіткнення в листопаді. Більшість (67%) цих респондентів витратила від 4 до 5 годин на проходження КППВ з обох боків лінії зіткнення. Процес перетину продовжує сповільнюватися: кількість осіб, які витратили 4-5 годин, зросла на 9% після зростання на 10% у жовтні. Найбільш помітне збільшення тривалості перетину спостерігалось на КППВ «Новотроїцьке» та було, найімовірніше, спричинено проведенням робіт із реконструкції.

Більшість респондентів (62%) стверджувала, що витратила більше часу на проходження блокпостів з боку НКУУТ. КППВ «Станція Луганська» залишилося єдиним, де більшість респондентів вказала, що витратила більше часу на проходження контрольних пунктів на КУУТ через більш ретельні процедури контролю, ніж на НКУУТ.

■ ЧАСТОТА ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ (ЗА ВІКОМ)

18-34

35-59

60+

- Щодня
- Щокварталу
- Щомісяця
- Раз на півроку або рідше
- Вперше

■ ТРИВАЛІСТЬ ПОПЕРЕДЬОГО ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ

Листопад

Жовтень

Вересень

- Менше 1 години
- 1-2 години
- 2-3 години
- 4-5 годин
- 5+ годин
- Немає відповіді

■ ТРИВАЛІСТЬ ОЧІКУВАННЯ НА РІЗНИХ КППВ

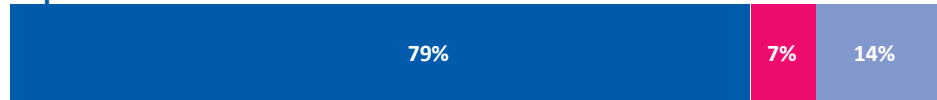
Листопад

Жовтень

Вересень

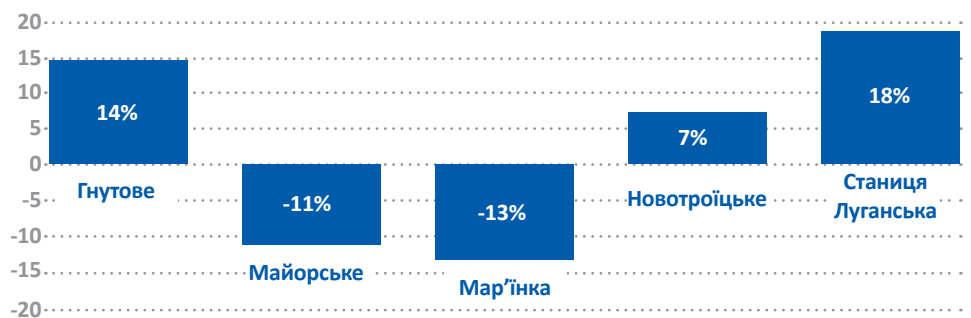
- Довше на НКУУТ
- Довше на КУУТ
- Приблизно однаково
- Не відповіді

4 ЧИННИКИ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ЗАНЕПОКОЄННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ

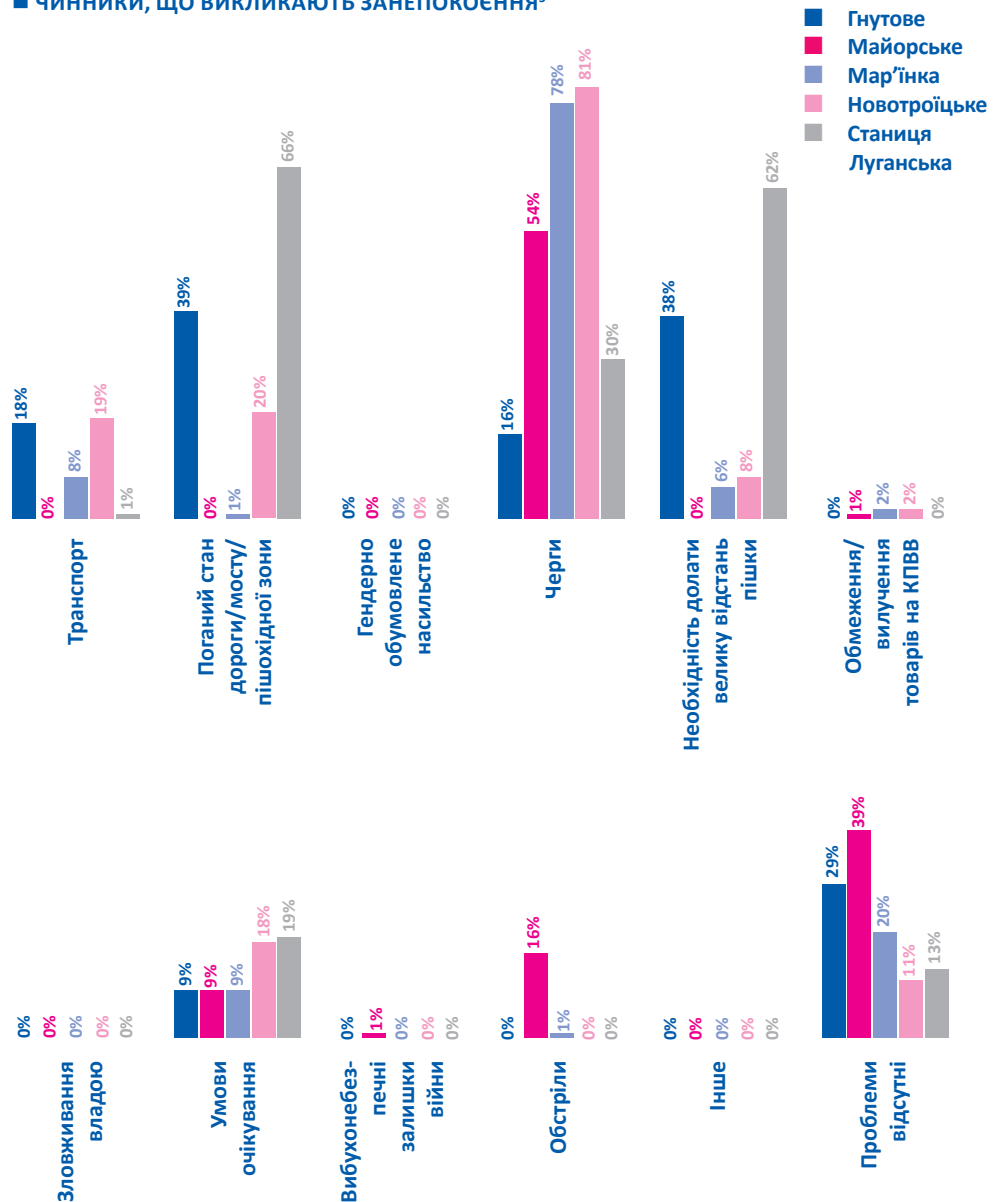
Загальний рівень занепокоєності суттєво зріс на КПВВ «Гнутове» та «Станиця Луганська». Таке зростання переважно було спричинено погіршенням погодних умов, оскільки ковзке дорожнє покриття підвищило ризик травмування для пішоходів. Ситуація на КПВВ «Станиця Луганська» ускладнюється поганим станом дерев'яних сходів через пошкоджений міст, тоді як на КПВВ «Гнутове» ризик травмування зріс саме через недостатню обробку дорожнього покриття.

Протягом звітного періоду найбільш помітними були зміни на КПВВ «Станиця Луганська». Частка респондентів, що скаржилися через необхідність проходити тривалу відстань пішки, зросла на 27%. Частка скарг щодо тривалого очікування в чергах та поганого стану дорожнього покриття зросла на 17% та 12% відповідно. Такі зміни, найімовірніше були спричинені погіршенням погодного стану. Монітори підкреслювали, що ризик травмування в пішохідній зоні суттєво збільшився через обледеніле дорожнє покриття, особливо на дерев'яних сходах через пошкоджений міст. Висока занепокоєність щодо поганого стану дорожнього покриття також спостерігалася на КПВВ «Гнутове». Порівняно з жовтнем кількість скарг щодо стану дорожнього покриття збільшилася на 20%, щодо необхідності проходити велику відстань пішки – на 19%, щодо транспорту – на 16%. Проте зменшилася частка осіб, занепокоєних через тривале очікування у чергах (на 19%).

■ ДИНАМІКА ЗАГАЛЬНОГО РІВНЯ ЗАНЕПОКОЄНОСТІ

■ ЧИННИКИ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ЗАНЕПОКОЄННЯ⁵

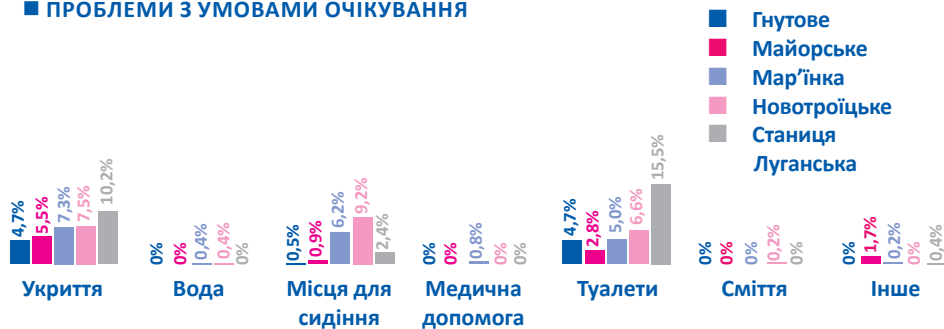

⁵ Респонденти могли обрати декілька чинників.

Значне покращення спостерігалось на КПВВ «Мар'їнка». Кількість скарг щодо умов очікування та транспорту знизилась на 26% та 18% відповідно. Це, ймовірно, пов'язано з регулюванням руху автобусів, які курсують між «нульовим» блокпостом та КПВВ. Варто зазначити, що рівень занепокоєності щодо обстрілів залишається відносно високим на КПВВ «Майорське».

Оскільки тривалість очікування людей на «нульовому» блокпості помітно зменшилася, кількість скарг щодо умов очікування на КПВВ «Мар'їнка» різко знизилась. Респонденти висловлювали занепокоєння щодо відсутності або недостатньої кількості навісів та місць для сидіння на 22.5% та 21.6% рідше. Кількість скарг щодо недостатньої кількості навісів також знизилась на КПВВ «Новотроїцьке» внаслідок реконструкції. Протилежна ситуація склалась на КПВВ «Станиця Луганська»: респонденти дещо частіше скаржилися на умови очікування. Кількість скарг щодо недостатньої кількості або поганого стану туалетів зросла на 6.7%. Відповідно до спостережень моніторів, нові туалети були переважно зачинені через проведення реконструкції, тоді як старі були у вкрай поганому стані через неналежне обслуговування.

■ ПРОБЛЕМИ З УМОВАМИ ОЧІКУВАННЯ

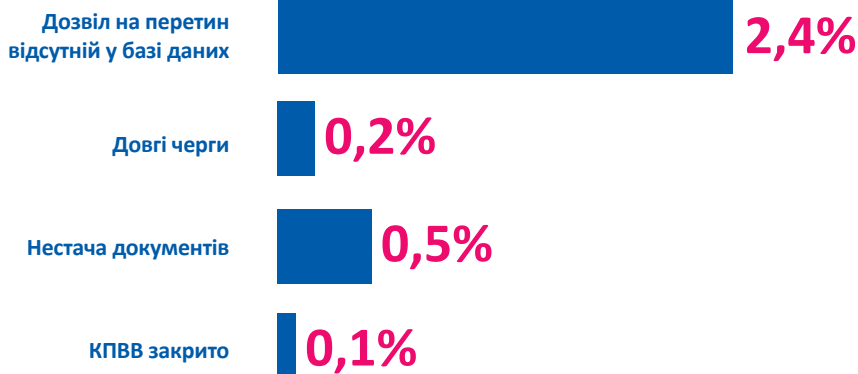
КПВВ «Станиця Луганська»

5 НЕМОЖЛИВІСТЬ ПЕРЕТИНУ

Лише 3% всіх респондентів пригадали випадки, коли вони не змогли перетнути лінію зіткнення через КПВВ за останні 6 місяців. Відсутність дозволу на перетин була найбільш поширеною причиною таких випадків. Частка таких респондентів та основна причина неможливості перетину залишається майже незмінною протягом усього періоду проведення опитування.

Відсутність представників Координаційної Групи на КПВВ «Гнупове», «Новотроїцьке» та «Станиця Луганська» унеможлиблює отримання дозволу безпосередньо на КПВВ. Працівники Державної прикордонної служби України можуть допомогти в отриманні дозволу за прискореною процедурою в екстрених випадках, але в решті випадків людям доводиться їхати до Координаційних Центрів на КУУТ.

■ ПРИЧИНИ НЕМОЖЛИВОСТІ ПЕРЕТИНУ⁶

КПВВ «Гнупове»

⁶ Респонденти могли обрати декілька чинників.

За додатковою інформацією, будь ласка, звертайтеся: pr@r2p.org.ua

Більше статистичних даних можна побачити за посиланням <https://goo.gl/fZxXD1>